

Comisia
Europeană

Un nou început pentru dialogul social

Europa socială

Un nou început pentru dialogul social

Comisia Europeană

Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune

Unitatea A2

Manuscris finalizat în august 2016

Comisia Europeană și orice persoană care acționează în numele Comisiei nu sunt răspunzătoare pentru utilizarea care poate fi dată informațiilor conținute în prezenta publicație.

Linkurile din această publicație erau corecte la momentul finalizării manuscrisului.

© Fotografie copertă: Uniunea Europeană

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor asupra cărora Uniunea Europeană nu deține drepturi de autor, trebuie solicitată permisiunea direct de la deținătorul (deținătorii) drepturilor de autor.

Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.

Un număr unic gratuit (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(* Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016

ISBN 978-92-79-60882-7 - doi:10.2767/92968 (print)

ISBN 978-92-79-60845-2 - doi:10.2767/7001 (PDF)

© Uniunea Europeană, 2016

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Printed in Belgium

TIPĂRIT PE HÂRTIE ÎNĂLBITĂ FĂRĂ CLOR ELEMENTAR (ECF)

Înțelegerea dialogului social european

Dialogul social se referă la discuțiile, consultările, negocierile și acțiunile comune care au loc în mod regulat între parteneri sociali precum angajatorii și sindicatele. Dialogul social cuprinde o varietate amplă de aspecte sociale și legate de muncă și implică uneori autoritățile publice. La nivelul UE, dialogul social a fost lansat în 1985 de către președintele Comisiei Europene, Delors, la Val Duchesse.

Dezvoltarea și promovarea dialogului social sunt un element esențial al modelului social european, deoarece joacă un rol crucial în promovarea competitivității și a echității și în îmbunătățirea prosperității economice și a bunăstării sociale. Dialogul social european completează dialogul social care are loc la nivel național.

NIVELURI DE DIALOG

INTERPROFESIONAL

Vizează economia în ansamblul său

SECTORIAL

Vizează lucrătorii și angajatorii din peste 40 de sectoare specifice ale economiei

TIPURI DE DIALOG

BIPARTIT

Dialog între organizațiile patronale și organizațiile lucrătorilor din Europa

TRIPARTIT

Interacțiunea dintre organizațiile patronale, sindicate și instituțiile UE (Comisia Europeană, Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene)

VECTORI AI DIALOGULUI

AUTONOMI

Toate tipurile de activități comune care urmează programele de lucru ale partenerilor sociali

BAZAȚI PE TRATAT

Consultarea și negocierea posibilă a acordurilor în domeniile politicii sociale [articolele 153-155 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)]

Cine sunt partenerii sociali europeni?

PARTENERI SOCIALI INTERPROFESIONALI

Dialogul social interprofesional implică organizațiile care reprezintă lucrătorii și angajatorii atât din sectorul public, cât și din cel privat, întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile), personalul profesional și cadrele de conducere.

Organizații interprofesionale generale:

- BUSINESSEUROPE
- Centrul European al Întreprinderilor cu Participare Publică (CEEP)
- Confederația Europeană a Sindicatelor (CES)

Organizații interprofesionale de reprezentare a anumitor categorii de lucrători sau întreprinderi:

- Uniunea Europeană a Artizanatului și a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (UEAPME)
- Eurocadres
- Confederația Europeană a Cadrelor Executive și de Conducere (CEC)

Organizații specifice:

- Eurochambres

PARTENERI SOCIALI SECTORIALI

Aproximativ 80 de organizații europene din sectoare economice specifice participă la dialogul social în cadrul sectoarelor respective.

Reprezentativitate

Pentru a fi recunoscută ca partener în cadrul dialogului social european, o organizație trebuie să fie organizată la nivelul UE și să fie capabilă să participe atât la consultări, cât și la negocierile de acorduri. Organizațiile trebuie să fie **representative** pentru mai multe state membre ale UE, iar membrii naționali ai acestora trebuie să fie recunoscuți ca parteneri sociali în țările lor.

Organizațiile de interes reprezentative, în sensul articolelor 154-155 din TFUE, trebuie:

- să aibă un caracter interprofesional sau să aparțină unor sectoare sau categorii specifice și să fie organizate la nivel european;
- să constea în organizații care sunt parte integrantă și recunoscută a structurilor partenerilor sociali din statele membre, să aibă capacitatea de a negocia acorduri și să reprezinte mai multe state membre; și
- să aibă structuri adecvate care să asigure participarea lor eficientă la procesul de consultare⁽¹⁾.

Din 2006, Eurofound, agenția UE responsabilă pentru desfășurarea cercetării privind condițiile de viață și de muncă, a realizat peste 40 de studii privind reprezentativitatea. Eurofound furnizează Comisiei dovezile necesare pentru a evalua reprezentativitatea partenerilor sociali europeni.

(1) Decizia 98/500/CE a Comisiei din 20 mai 1998.

Tipuri de dialog

Uniunea Europeană promovează dialogul social. Odată ce organizațiile patronale și ale lucrătorilor de la nivel european decid să înceapă un proces de dialog oficial, Comisia va asigura cadrul pentru realizarea acestuia. Acest cadru include Comitetul pentru dialogul social interprofesional și 43 de comitete pentru dialogul social sectorial, cuprinzând diverse sectoare economice precum agricultura, serviciile bancare, comerțul, aviația civilă, construcțiile, industria chimică, educația, spitalele și asistența medicală, hotelurile și restaurantele, transportul și multe altele (a se vedea pagina 11 pentru lista completă a sectoarelor cuprinse).

Dialogul social bipartit de la nivel european are loc între organizațiile patronale și cele sindicale. Aspectele discutate pot afecta fie industria în ansamblul său, fie anumite sectoare ale economiei. Dialogul bipartit are loc în comitetele menționate mai sus, Comisia Europeană având rolul de facilitator și mediator.

În **dialogul social tripartit**, reprezentanții organizațiilor patronale și ale lucrătorilor se reunesc de două ori pe an, împreună cu reprezentanți ai instituțiilor UE (Comisia Europeană, Consiliul European, Consiliul UE), la reuniunea socială tripartită la nivel înalt pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă. De asemenea, aceștia poartă periodic discuții la nivel tehnic și politic cu privire la macroeconomie, ocuparea forței de muncă, protecție socială, educație și formare.

ȘTIAȚI CĂ...?

Dialogul social sectorial s-a dezvoltat considerabil, de la doar 19 sectoare economice în 1999 la 43 de comitete în 2016. Totodată, acesta a generat șase acorduri-cadru care au fost puse în aplicare prin intermediul directivelor (de exemplu, în transportul maritim, feroviar, aviația civilă, spitale și asistență medicală și căi navigabile interioare). Activitatea comitetelor este stabilită prin programe de lucru, așa cum au convenit partenerii sociali.

Forumuri pentru dialogul social european

- **Reuniunea socială tripartită la nivel înalt (TSS):** Având în vedere componența la nivel înalt (nivel prezidențial) și proximitatea acesteia în raport cu procesul decizional al Consiliului European, TSS are rolul de forum politic principal pentru consultarea partenerilor sociali. Deoarece TSS are loc înaintea reuniunilor din martie și octombrie ale Consiliului European, aceasta constituie o oportunitate-cheie pentru dezbaterile politicilor economice și sociale discutate ulterior de șefii de stat și de guvern.
- **Dialogul macroeconomic (MED):** MED este un forum la nivel înalt (nivel ministerial) pentru schimbul de opinii între Consiliu, Comisie, Banca Centrală Europeană și partenerii sociali. Instiuit de către Consiliul European de la Köln din iunie 1999, forumul are obiectivul de a contribui la creșterea și la stabilitatea cadrului macroeconomic al UE.
- **Comitetul pentru dialogul social (interprofesional) (CDS):** CDS este forumul principal pentru dialogul social bipartit al UE la nivel interprofesional.
- **Comitetele pentru dialogul social sectorial (CDSS):** CDSS oferă un forum de discuții și consultare cu privire la ocuparea forței de muncă și la propunerile de politici sociale în cadrul unor sectoare specifice.
- **Forumul de legătură** facilitează schimbul de informații între toate organizațiile partenerilor sociali din UE și Comisie.
- Comitetele consultative
- Seminare și proiecte comune ale partenerilor sociali

ȘTIAȚI CĂ...?

În temeiul Tratatului privind UE, partenerii sociali pot defini în mod direct relațiile de angajare din Europa prin încheierea unor acorduri la nivelul UE.

Cum funcționează dialogul social?

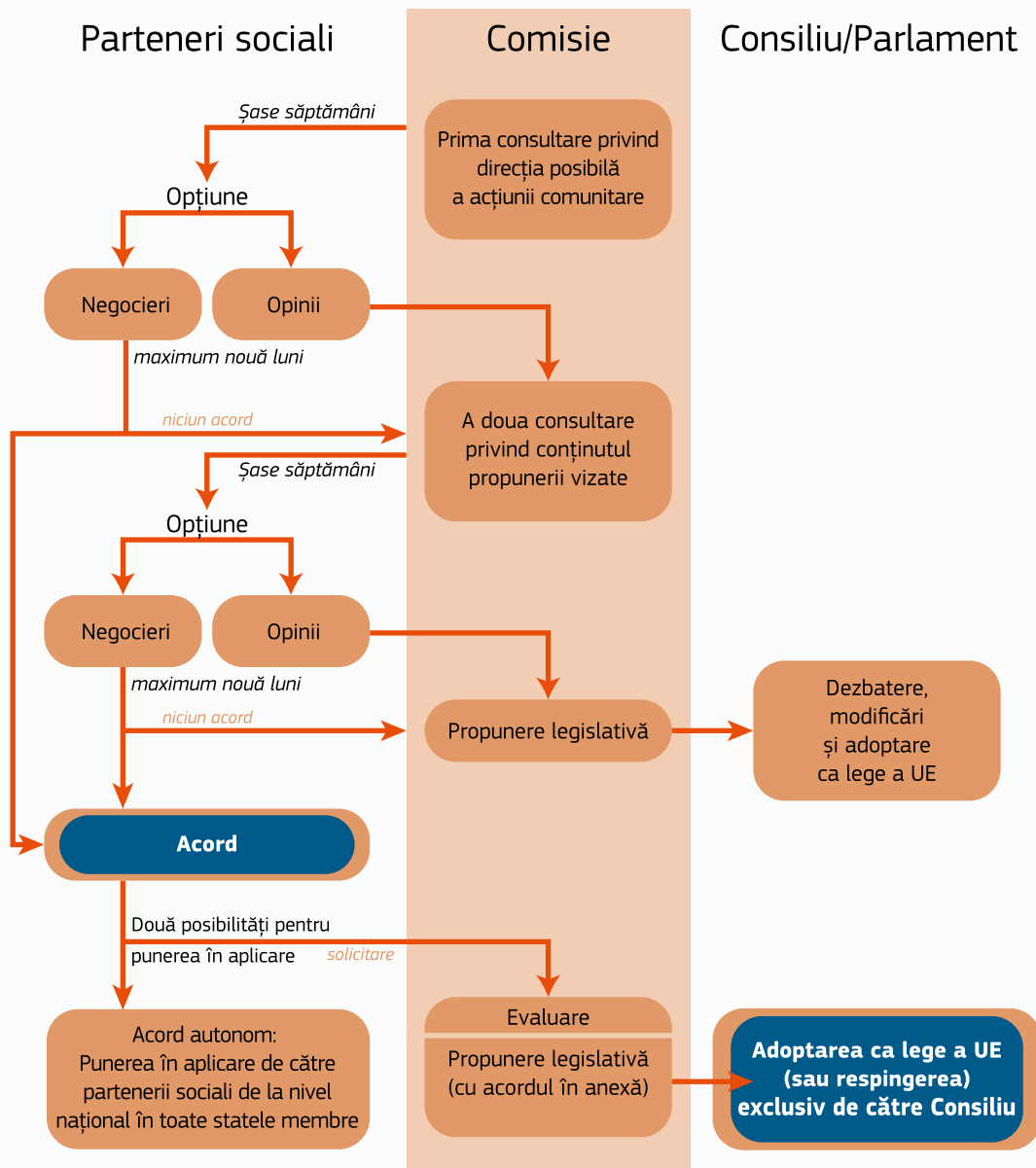
Partenerii sociali cunosc realitatea locurilor de muncă din Europa. Aceștia înțeleg nevoile lucrătorilor și ale întreprinderilor și apără interesele acestora. Implicarea partenerilor la nivelul UE contribuie la asigurarea faptului că inițiativele de la nivelul UE iau în considerare preocupările acestora. Prin urmare, partenerii joacă un rol-cheie în dezvoltarea politicii sociale a UE și în definirea standardelor sociale europene. Dialogul dintre partenerii sociali influențează modul de organizare a muncii și a piețelor muncii și totodată contribuie la impulsivitatea creșterii economice, la crearea de locuri de muncă și la asigurarea echității locurilor de muncă. Așadar, Comisiei Europene îi revine rolul de a sprijini și de a promova dialogul social.

Rolul fundamental al partenerilor sociali în elaborarea legislației privind politica socială este definit în articolele 152, 154 și 155 din Tratatul privind funcționarea UE (TFUE).

Așa cum se arată în graficul de mai jos, înainte de a depune o propunere legată de politica socială, Comisia se consultă cu partenerii sociali, mai întâi cu privire la direcția posibilă a acțiunii UE și apoi cu privire la conținutul propunerii vizate, în cazul în care Comisia consideră că acțiunea la nivelul UE este oportună. Partenerii sociali se pot limita la a prezenta Comisiei un aviz sau o recomandare privind subiectul în cauză sau, conform articolului 155 din TFUE, aceștia pot să înceapă negocieri referitoare la aspectul respectiv.

De asemenea, articolul 155 acordă partenerilor sociali dreptul de a negocia acorduri din proprie inițiativă. Ulterior, aceste acorduri pot fi puse în aplicare la nivelul întregii UE chiar de către partenerii sociali sau prin intermediul legislației UE.

Procedura de consultare și negociere conform articolelor 154 și 155

Obținerea rezultatelor

Până în prezent, procedura de negociere a dialogului social (articolele 154-155 din TFUE) a dus la încheierea a patru acorduri la nivel interprofesional care au fost puse în aplicare prin intermediul directivelor:

- acordul-cadru din decembrie 1995 privind **concediul pentru creșterea copilului** le acordă tuturor angajaților un drept individual, netransferabil, la cel puțin trei luni de concediu pentru creșterea copilului, până când acesta împlinește o vârstă dată (care se stabilește la nivel național) de până la opt ani. De asemenea, acordul le dă angajaților dreptul la timp liber pentru chestiuni familiale urgente. (Directiva 96/34/CE)
- partenerii sociali **au revizuit acordul privind concediul pentru creșterea copilului** în iunie 2009. Printre schimbări s-a aflat o creștere a dreptului la un concediu minim pentru creșterea copilului de la trei la patru luni pentru fiecare angajat, cel puțin o lună fiind netransferabilă între părinți. (Directiva 2010/18/UE)
- acordul-cadru din iunie 1997 cu privire la **munca pe fracțiune de normă** a stabilit principiul conform căruia lucrătorii pe fracțiune de normă nu pot fi tratați într-un mod mai puțin favorabil decât lucrătorii cu normă întreagă comparabili numai din cauză că primii lucrează pe fracțiune de normă. (Directiva 97/81/CE)
- acordul-cadru din martie 1999 cu privire la **munca pe durată determinată** a stabilit principiul conform căruia lucrătorii cu contract pe durată determinată nu pot fi tratați într-un mod mai puțin favorabil decât lucrătorii cu contract pe durată nedeterminată comparabili, numai din cauză că primii au un contract pe durată determinată. (Directiva 1999/70/CE)

De asemenea, numeroase **acorduri sectoriale** au fost puse în aplicare prin intermediul directivelor. Printre acestea se numără acordurile pentru stabilirea unor limite privind timpul de lucru la nivelul diferitelor sectoare de transport (navigatori, aviație civilă, căi ferate, căi navigabile interioare), pentru punerea în aplicare a convenției privind munca în domeniul maritim și pentru prevenirea rănilor cauzate de obiecte ascuțite în sectorul spitalicesc și în cel al asistenței medicale.

Dialogul social al UE poate duce, de asemenea, la **acorduri autonome**. În aceste cazuri, partenerii sociali stabilesc un cadru general la nivelul UE, care obligă organizațiile naționale afiliate ale acestora să pună în aplicare acordul în conformitate cu procedurile naționale și cu practicile specifice administrației, forței de muncă și statelor membre. În prezent, s-au încheiat patru acorduri autonome la nivel interprofesional:

- **munca la distanță** (2002)
- **stresul la locul de muncă** (2004)
- **hărțuirea și violența la locul de muncă** (2007)
- **piețele forței de muncă favorabile incluziunii** (2010)

Piețele forței de muncă favorabile incluziunii: În 2010, partenerii sociali interprofesionali de la nivelul UE au adoptat un acord-cadru autonom comun care evidențiază ceea ce se poate face pentru ameliorarea incluziunii pe piața muncii. Acordul prezintă principalele provocări și dezvoltă o gamă de măsuri pe care partenerii sociali le pot lua pentru a ajuta persoanele aflate în situații dezavantajoase să intre, să se mențină și să avanseze pe piața muncii. De asemenea, acordul vizează sporirea gradului de conștientizare în rândul angajatorilor și al lucrătorilor cu privire la beneficiile piețelor forței de muncă favorabile incluziunii.

Prevenirea hărțuirii și a violenței la locul de muncă: Cercetările arată că, în fiecare an, unu din 20 de lucrători este expus unui comportament agresiv și/sau hărțuirii. Ca răspuns la această constatare, în 2007, angajatorii și sindicatele au ajuns la un acord privind o abordare de „toleranță zero” a hărțuirii morale și sexuale, precum și a violenței fizice la locul de muncă. Acordul a stabilit proceduri pe care companiile europene să le urmeze pentru abordarea cazurilor posibile.

De asemenea, s-au încheiat acorduri autonome la nivel sectorial (precum **acordul** din 2004 privind permisul european pentru mecanicii de locomotivă care efectuează servicii de interoperabilitate transfrontalieră) și la nivel multisectorial (precum **acordul** din 2006 privind protecția sănătății lucrătorilor prin respectarea bunelor practici în cadrul manipulării și utilizării siliciului cristalin și a produselor care îl conțin).

Cu toate acestea, rezultatele dialogului social depășesc cu mult legislația și acordurile autonome. O parte substanțială a acțiunilor partenerilor sociali europeni implică respectarea evoluțiilor relevante ale politicii UE și asigurarea faptului că vocea lor comună se face auzită în interesul companiilor și al lucrătorilor pe care îi reprezintă. De asemenea, dialogul social european are ca rezultat publicarea mai multor texte și instrumente comune care oferă orientare politică și sfaturi practice pentru a sprijini activitățile membrilor acestuia.

Cadrul de măsuri privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor: În iunie 2013, partenerii sociali interprofesionali de la nivelul UE au semnat un cadru de măsuri privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor. Prin acest cadru, partenerii s-au angajat să promoveze soluții pentru reducerea șomajului în rândul tinerilor și au invitat partenerii sociali de la nivel național, autoritățile publice și alte părți interesate să se implice activ în îndeplinirea acestui obiectiv.

Un nou început pentru dialogul social

Dialogul social este de o importanță deosebită pentru promovarea competitivității și a echității în Europa. Țările cu o lungă tradiție a dialogului social tind să aibă economii mai puternice, mai stabile și sunt adesea cele mai competitive din Europa.

Cunoscând rolul important al dialogului social și influența pozitivă pe care o are asupra economiei unei țări, provocarea de astăzi constă în îmbunătățirea rolului acestuia la nivelul tuturor statelor membre ale UE.

Pentru a fi la înălțimea acestei provocări, președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, a anunțat un „nou început pentru dialogul social”. Inițiativa a fost lansată la conferința de nivel înalt din martie 2015, în cadrul căreia partenerii sociali și Comisia au convenit asupra necesității următoarelor:

- intensificarea implicării partenerilor sociali în cadrul semestrului european;
- punerea unui accent mai puternic asupra consolidării capacității partenerilor sociali de la nivel național;
- sporirea implicării partenerilor sociali în domeniul politicii UE și al legiferării;
- clarificarea relației dintre acordurile partenerilor sociali și Agenda pentru o mai bună reglementare.

Măsurile care au vizat punerea în aplicare a acestor aspecte au început la scurt timp după conferință, iar acțiunile specifice ulterioare au fost formalizate printr-o declarație comună semnată la 27 iunie 2016 de către vicepreședintele Comisiei Europene pentru moneda euro și dialog social, Valdis Dombrovskis, comisarul pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale, competențe și mobilitatea forței de muncă, Marianne Thyssen, partenerii sociali interprofesionali de la nivel european (CES, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP) și de către Președinția olandeză a Consiliului Uniunii Europene.

Declarația comună subliniază rolul fundamental al dialogului social european ca element semnificativ al elaborării politicii europene sociale și privind ocuparea forței de muncă. De asemenea, declarația identifică măsurile care urmează a fi întreprinse de către semnatari în vederea continuării consolidării dialogului social la nivel european și național. Mai mult, declarația se referă la concluziile cu privire la „Un nou început pentru un dialog social puternic”, adoptate anterior de miniștrii pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale din UE în iunie 2016.

Parteneri sociali în dialogul social interprofesional

Confederația Europeană a Sindicatelor (CES)	http://www.etuc.org
Confederația întreprinderilor europene (BUSINESSEUROPE)	http://www.businessseurope.eu
Centrul European al Întreprinderilor cu Participare Publică (CEEP)	http://www.ceep.eu
Uniunea Europeană a Artizanatului și a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (UEAPME)	http://www.ueapme.com
Eurocadres (Consiliul personalului profesional și al cadrelor de conducere europene) – ca parte a delegației CES	http://www.eurocadres.org
Confederația europeană a cadrelor executive și de conducere (CEC) – ca parte a delegației CES	http://www.cec-managers.org

Comitetele pentru dialogul social sectorial

Sectoare ale resurselor naturale	Agricultură	Industrie extractivă	Pescuit maritim
Sectoare prelucrătoare	Industrie chimică	Construcții	Energie electrică
	Industria alimentară și a băuturilor	Încălțăminte	Mobilă
	Gaze	Industria metalelor	Industria hârtiei
	Construcții navale	Oțel	Zahăr
	Tăbăcărie și marochinărie	Textile și îmbrăcăminte	Prelucrarea lemnului
Sectoare ale serviciilor	Audiovizual	Bancar	Catering
	Administrații guvernamentale centrale	Aviație civilă	Comerț
	Educație	Industrie grafică	Horeca
	Spitale	Curățenie industrială	Căi navigabile interioare
	Asigurări	Spectacole	Administrație locală și regională
	Transport maritim	Servicii personale	Porturi
	Servicii poștale	Securitate privată	Fotbal profesional
	Căi ferate	Transport rutier	Telecomunicații
	Munca pentru forța de muncă temporară		

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- un singur exemplar:
pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- mai multe exemplare/postere/hărți:
de la reprezentanțele Uniunii Europene (http://ec.europa.eu/represent_ro.htm),
de la delegațiile din țările care nu sunt membre ale UE
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_ro.htm)
sau contactând rețeaua Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_ro.htm)
la numărul 00 800 67 89 10 11 (gratuit în toată UE) (*).

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Publicații contra cost:

- pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Având în vedere rolul important pe care îl joacă dialogul social pentru modelul social european prin promovarea competitivității, a echității, a prosperității economice și a bunăstării sociale, Comisia Europeană ia măsuri pentru promovarea dialogului social în întreaga UE. În centrul acestui efort se află „noul început pentru dialogul social”, un demers comun al instituțiilor UE și al partenerilor sociali pentru continuarea consolidării dialogului social la nivelul UE și la nivel național.

Informații suplimentare privind dialogul social
<http://ec.europa.eu/social/socialdialogue>

#EUsocdia

Puteți descărca publicațiile noastre sau vă puteți abona gratuit pe
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Dacă doriți să aflați periodic noutăți despre Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune, abonați-vă la buletinul de informare gratuit Europa socială pe
<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<https://www.facebook.com/socialeurope>

https://twitter.com/EU_Social

